Avram Davidson

PIATRA FILOZOFALĂ

Ceasul, Ceasul din vechiul Turn cu Ceas, ceasul la care se referea oricine când spunea, fără nici o altă precizare: „Să ne întâlnim la Ceas” – era singurul. Poleiala cifrelor sale era renovată şi lustruită în fiecare an; cifrele lui erau romane, nu dintr-un arhaism deliberat, ci pentru că altele, pe vremea când a fost construit, nu se cunoşteau; cifrele „arabe” pornite din India şi trecând lent prin Persia spre Turcia, pe atunci nu ajunseseră încă să fie utilizate în acea parte a Europei; mai mult, ca dovadă că părinţii părinţilor generaţiilor actuale au trăit fără a dori să măsoare cu precizie trecerea timpului, pe marele cadran nu se rotea decât o singură limbă, cea care indica orele.

Bătăile inimii oraşului imperial Sella, capitala Monarhiei Triunionale Sciţia-Pannonia-Transbalcania nu mai sunt percepute în Vechea Primărie la fel ca odinioară. Totuşi, de ziua Sfinţilor Cosmo şi Damian, Consiliul Oraşului încă se mai întruneşte aici, cu tot fastul, pentru ceremonia alegerii formale a Primarului, dar în restul anului nu se mai întâmplă prea multe. Turiştii vin să vadă Turnul în cadrul turului obişnuit oferit de domnii T. Cook, iar cerşetorii şi comercianţii mărunţi îi urmează precum păsările de apă bărcile, în timp ce localnicii – pentru care noua Clădire Municipală, cu acoperişul ei mansardat, cu holul pavat cu marmură şi cu maşinile ei de scris, înseamnă ceva mai mult decât nimic – fac din Turnul cu Ceas ţinta plimbărilor lor, aşa cum au făcut mereu de-a lungul secolelor. Este de domeniul trecutului să glumeşti pe seama celor ce aşteaptă zâmbind să vadă ivindu-se împăratul atunci când automatul anunţă ora exactă. Nu are nici o importanţă dacă aceştia vin în căruţele lor înalte, cu roţi uriaşe, pline cu pene şi puf, şunci, verze şi alte zarzavaturi, cu blănuri, nuci, ouă, fructe şi multe altele, de la

doage de butoaie până la ceară de albine; sau dacă vin pe jos din Piaţa Boului în spatele unei cirezi, ori dacă vin cu trenul. De îndată ce se pot descurca, se duc la vechiul Turn cu Ceas, parcă pentru a se asigura că încă mai există, întrucât spre toate direcţiile drumurile lor pornesc de acolo; „Mergi pe prima uliţă care începe din faţa vechiului Turn cu Ceas şi, după două cotituri, o iei pe a treia” şi tot aşa... Dacă au mai parcurs vreodată drumul care pleacă de la Turn şi care duce spre iarmaroace, spre ceasornicării, ori spre magazinul de mărunţişuri, către armurieri sau oriunde altundeva, nimic nu-l poate convinge că pot face afaceri cinstite cu comediantul, cu ceasornicarul, cu negustorul de mărunţişuri sau cu armurierul. Îi cunoaşte cineva? Nu se va alege oare praful şi pulberea de mărfurile lor, precum se alege de aurul din basme? Cum poţi avea încredere că îi vei mai găsi a doua oară? Pe de altă parte, poate cineva, nemulţumit sau mulţumit de comerciantul spre care-l duce drumul ce trece pe lângă vechiul Turn cu Ceas, spune, ei bine, ce altceva ar putea fi mai uşor – sau, mai degrabă, la fel de uşor – decât să porneşti încă o dată de acolo şi apoi, ca şi când Dumnezeu ţi-ar îndruma paşii, să revii la acelaşi comerciant?

Este o zi senină, geroasă, de sfârşit de februarie, cum s-ar consemna în orice raport întocmit ulterior, când un tânăr venit de la ţară – să-l numim Hansli – nimereşte la picioarele Vechiului Ceas şi începe să se uite în jur, puţin nervos. Un bărbat aşezat pe o treaptă acoperită cu o bucată de covor decolorat, îl strigă pe Hansli, politicos şi calm, întrebându-l dacă îl poate ajuta cu ceva. Hansli se linişteşte.

— Onorate domn, zice el, care este drumul ce duce în uliţa bijutierilor? Eu asta caut.

Bărbatul dă din cap.

— Pentru o verighetă, poate? Întreabă acesta.

Hansli este atât de uimit, încât se înroşeşte. Apoi se miră cât de deştepţi pot fi oamenii de la oraş, ca şi orăşeanul acesta care arată a fi un om deştept şi respectabil.

„Ca un filozof”, concluzionează el.

Descrierea aceasta este clară pentru Hansli, pentru tatăl lui Hansli şi pentru mama sa, pentru viitoarea lui mireasă, ca şi pentru tatăl şi mama ei. Dar altfel, lipsită de precizie, ar putea să-l pară oricui altcuiva, de la profesorul care predă algebra la o şcoală secundară particulară, până la inginerul constructor care pregăteşte proiectul unui canal. În acelaşi timp, bărbatul acela poate fi şi un pungaş perfect, care vinde un amestec de apă sărată cu albastru de metilen drept medicament pentru combaterea infertilităţii vacilor sau pentru durerile de burtă la copii.

— Pentru că, adaugă omul, dacă vrei o verighetă, am eu câteva de vânzare.

Bărbatul îl priveşte fără nici o urmă de zâmbet şi asta ca o garanţie, căci Hansli se temea – cine ştie de ce – că la bijutier ar putea râde de el, ca şi cum ar face o glumă proastă. Or, cu siguranţă, domnul cel tăcut nu râde de el.

— Este pentru Belinda, explică Hansli.

Domnul încuviinţează, scoate dintr-un buzunar o cârpă şi o despachetează. Îi arată o verighetă, care, desigur, este din aur. Dar, o clipă. Pare a fi din aur… Arată a fi. Dar… Ezită.

— Care ar putea fi preţul?

Preţul este o jumătate de ducat. Aceasta este o uşurare în plus, o mare uşurare. Hansli se poate târgui pentru un bou, pentru un cal, un harnaşament, cu cei mai pricepuţi la aşa ceva. În privinţa verighetelor, nu are însă nici o idee.

Totuşi, totuşi…

— Pare convenabil, declară el.

„Să fie oare din aur, aur adevărat, aur pur?” întreabă un glăscior în urechea lui.

Bărbatul aprobă, solemn.

— Este ieftină, conchide el. Un bijutier poate cere mai mult pentru că ei trebuie să plătească chirie. O chirie foarte mare, într-adevăr. Dar eu, aici, nu trebuie să plătesc nici o chirie, căci spaţiul pentru afacerile mele – pe care-l arată făcând un gest – aparţine împăratului însuşi, Domnul să-l binecuvânteze şi să-l dea viaţă îndelungată…

— Amin, amin, adaugă Hansli scoţându-şi pălăria şi închinându-se.

— Aşa că eu nu plătesc chirie, după cum vezi, spune el. Şi scoate dintr-un alt buzunar ceva ce s-ar putea numi o lupă de bijutier, dar căreia Hansli îi spune „binoclu”, termen care pentru el înseamnă orice, de la o lentilă oarecare până la telescop, pe care i-o oferă. Hansli priveşte atent verigheta prin lentilă, o întoarce pe toate părţile. Străluceşte de-ţi ia ochii! Doamne, cum mai sclipeşte în aerul pur de iarnă! Apoi Hansli observă ceva. Un vultur cu trei capete şi numărul LXI. Suficient pentru Hansli. El scoate punga cu bani şi numără o jumătate de ducat. Filozoful îl binecuvântează, iar Hansli îi mulţumeşte filozofului.

Acasă, tatăl lui Hansli se uită cu atenţie pe partea interioară a verighetei.

— Nu am mai văzut niciodată aur ca ăsta, spune el.

Apoi, ochii lui ageri, care (se spune prin partea locului) pot vedea un ied la cinci kilometri în pădurea întunecoasă, observă ceva.

— Ah, Vulturul Imperial! Aşa, deci. E aur bun, atunci, ia să văd…

Calculează încet.

— Ah, din al 6l-lea an de Domnie, hm, asta a fost acum un an… Sau cam aşa ceva…

Ţine verigheta în mână. A trecut proba. Hansli îngenunchează. Tatăl ridică verigheta şi îl binecuvântează. Acum pot începe

pregătirile de nuntă. De îndată ce vor veni zilele însorite, Belinda va începe să albească rufele.

Cine ştie de câte ori s-au repetat toate acestea? Nici Lobats nu ştie, comisarul-detectiv de la Poliţie. Nici De Hooft, preşedintele Asociaţiei Bijutierilor.

— Mereu aceeaşi poveste, spune De Hooft, un flamand sclivisit, cu păr vopsit şi mustaţă pomădată. În curând verigheta începe să se îndoaie, sau uneori se şi rupe, chiar dacă nu este prea mare sau prea mică. Oamenii vin în oraş, îl caută pe individul ăsta, acest, ah, „fil-o-zof”, silabiseşte el sarcastic (şi greşit); nu îl găsesc, se duc la un bijutier sau la un aurar adevărat. Aurul este probat, se dovedeşte a fi pur, li se explică însă că, de fapt, este prea pur, că este prea moale şi se rupe prea repede. Ideea că soţiei legitime va trebui să i se cumpere o altă verighetă pentru a dovedi că este cu adevărat măritată, nu le place. Deloc. Dar ce se poate face?

Ridică din umeri.

Lobats stă acolo şi ascultă. Mai auzise toate astea şi mai înainte. Tot acolo se află, fără să audă totul de la bun început – sau nu totul – Engelbert Eszterhazy, Doctor în Medicină, Doctor în Filozofie, Doctor în Jurisprudenţă, Doctor în Ştiinţă şi Doctor în Literatură, care acum întreabă:

— Vreo sesizare despre aur furat?

— Nimic care să se potrivească. Spahn, dentistul a suferit o spargere. Dar acesta nu este aur dentar. Şi la Perrero s-a produs un jaf, dar acesta nu este aur pentru monede. Nu am elucidat încă problema furtului de la Oficiul de Testări, de la Ritchli-Georgiou, dar şi acolo era vorba despre aur Ritchli obişnuit, de un galben foarte pal. Nu ca acesta…

Lobats gesticulează. Câteva inele sunt aşezate pe o bucată de hârtie în faţa lor, inele pe care Asociaţia Bijutierilor a reuşit să le re-cumpere, cum s-ar spune. De obicei nu puteau fi re-cumpârate.

Eszterhazy ia lupa şi le priveşte. O pune apoi deoparte, iar De Hooft zice:

— Am văzut toate felurile de aur, după cum ştiţi. Acesta este nou pentru mine. Am văzut aur galben, aur alb, aur roşu, chiar şi aur verde, da! Dar acesta, acesta străluceşte ca… O portocală chinezească! Aşa ceva nu am mai văzut niciodată.

Lobats se întrerupse din periatul gambetei sale de un gri-negru cu mâneca pardesiului cenuşiu.

— Bineînţeles, primul nostru gând a fost că inelele însele trebuie să fi fost furate, explică el. Dar această ipoteză nu a dăinuit mult timp.

Eszterhazy aprobă.

— Ce legi sunt încălcate aici, mai precis? Întrebă el.

Lobats ridică din sprâncene, gânditor.

— Păi… hm… Păi, desigur, omul încalcă ordonanţele municipale privind comerţul stradal. Însă aceasta este o chestiune minoră. Iar metoda lui de marcare a inelelor este ilegală, pentru că nu a fost aprobată nici de Breasla Aurarilor, nici de Camera de Testare a Asociaţiei Bijutierilor, nici de Oficiul Imperial de Testări. Totuşi, după cum ştim cu toţii, sunt făcute dintr-un aur mai pur decât oricare alt inel existent.

De Hooft se încruntă.

— Este clar că omul nu-l cinstit, spuse el. Aurul a fost furat, probabil, din străinătate şi el încearcă să-l plaseze puţin câte puţin, fără să atragă atenţia.

Lobats îşi înclină capul a dezaprobare.

— Dar nu avem nici o sesizare din străinătate despre vreun furt care s-ar potrivi cu cazul acesta. Am verificat chiar şi rapoartele de acum câţiva ani, de exemplu, din California şi din Australia. Dar acesta nu este aur de tipul celui care se găseşte acolo.

Doctor Esterhazy mai examină o dată inelele.

— Şi totuşi, zise el, dacă îl deţine în mod cinstit, de ce îl vinde la un preţ atât de mic, faţă de cel obişnuit? Evident, îi impresionează pe oamenii cărora le vinde, vorbindu-le ca unul care are o oarecare educaţie. Or tocmai de aceea ar trebui să ştie că, chiar dacă aurul provine dintr-o comoară dezgropată, legea tezaurelor prevede că Tronul îi va ceda jumătate... Dacă omul declară imediat şi în mod corect...

Lobats îşi înălţă fruntea şi îşi încreţi buzele.

— Ei bine, domnule Doctor, s-ar putea s-o fi nimerit. Poate că este vorba de o comoară pe care a găsit-o ascunsă undeva, poate că s-a lăcomit şi acum a început să scape de ea cum a crezut că e mai bine. Ştie că suntem pe urmele lui şi se gândeşte că este prea târziu să mai schimbe ceva. Gândiţi-vă, domnilor!...

— Împinse el inelele cu arătătorul său gros şi păros – acest aur ar putea proveni de la piraţi. Sau chiar de la un dragon! Râse grăbit şi se strâmbă.

Eszterhazy începuse să se gândească la ceva, înainte ca povestitorul să termine; lui îi era perfect indiferent dacă un comisar de poliţie îmbrăcat în haine civile mai credea în comori despre care oamenii din popor încă spuneau că ar fi fost îngropate, ici şi colo, de către dragonii de pe vremea goţilor şi a sciţilor, prin văi ascunse ori în măguri bântuite de stafii; nu făcuse vreun rău nimănui niciodată o astfel de convingere, în plus, aceasta adăuga şi puţină culoare locală, care ar putea fi de folos în vremurile de azi.

— Ce vrei să spui, Karrol-Francos, că acum el ştie că tu eşti pe urmele lui? De unde ştie?

Comisarul Lobats îi răspunse că la un moment dat un poliţist în civil urmărise zona din jurul vechiului Turn cu Ceas, dar că după aceea străinul nu a mai apărut.

Doctor Eszterhazy, lăsându-l pe cei doi să vorbească şi să-şi dea cu părerea, plecă reflectând la acest caz.

Vânzarea inelelor ieftine ţăranilor care vizitau oraşul era ceva aproape normal – în cazul în care cineva avea inele ieftine de vânzare. Şi dacă admitem că cineva are, unde altundeva şi cui altcuiva le-ar putea vinde la fel de natural?

Trenurile pufăitoare făcuseră să dispară cea mai mare parte a comerţului de pe bătrânul râu, dar ceva mai rămăsese, totuşi; nu se desfăşura la fel de rapid, dar preţurile erau mai mici. Cărbune, cherestea şi smoală, sare, pietriş, cereale şi nisip erau transportate încă în cantităţi mari, în sus şi în jos pe Ister, cu şlepurile, chiar dacă în velele stacojii ale vaselor nu mai sufla vânt bun şi chiar dacă luntraşii nu îşi mai prindeau părul într-o codiţă la spate. Locul unde puteau fi găsiţi aceştia atunci când mintea şi ochii nu le erau preocupate de parâme şi când nu îşi disputau prioritatea la a acosta la chei, era Aleea Mesteacănului.

Imaginaţi-vă un taluz de piatră pe vârful căruia fusese construită o potecă pavată, mărginită de o parte şi de alta de şiruri de mesteceni, potecă ce se întinde pe aproape o treime de kilometru de-a lungul râului Ister. Odinioară se plănuise să se continue lucrul la Alee şi să se planteze încă pe atâţia mesteceni, pe o distanţă mult mai mare; dar nu s-a mai făcut nimic. Se poate spune totuşi că încercarea nu a eşuat complet. Oamenii din clasa celor care îşi pot permite să se distreze şi într-o zi lucrătoare în orele când soarele încă străluceşte, s-au gândit că priveliştea ar fi plăcută de pe Aleea Mestecenilor; unii chiar au comparat-o cu porţiuni ale cheiului Senei, deşi nu totdeauna cu aceleaşi porţiuni. Acele zone care ofereau condiţii de relaxare şi care intrau în calculele celor ce vroiau să facă mai mult decât simple gesturi neînsemnate pentru ordinea şi curăţenia oraşului, luate în considerare de către anumite doamne şi anumiţi domni (doamne şi domni care doriseră să le ia în stăpânire), erau acum patronate de aceştia. Noii clienţi s-au dovedit interesaţi să privească la oamenii barjelor care mâncau şi beau, iar aceştia s-au arătat, probabil, la fel de interesaţi să-l privească, la rândul lor, pe ceilalţi. Sau poate că nu era aşa.

Acei căpitani, şefi de echipaj şi mateloţi (cele mai multe şlepuri aveau şi un matelot, pe lângă căpitan şi şeful de echipaj) care doreau, după terminarea lucrului, să obţină ceva de băut cât mai repede şi cât mai ieftin posibil, sau să se bucure de compania unor prostituate desculţe, la fel de ieftin şi la fel de repede, nu mergeau până în Aleea Mestecenilor pentru aşa ceva. Acolo se duceau, în schimb, lucrători de pe barje spălaţi, pieptănaţi şi îmbrăcaţi curat, care aveau o ţinută demnă atât în timpul plimbării, cât şi când stăteau la o masă, afară, savurând o bere neagră ori consumând diferite gustări. Adesea stăteau rezemaţi de gard, admirând râul dintr-un alt unghi decât cel oferit de puntea şlepului.

Eszterhazy păşea încet pe alee, aşteptându-se să întâlnească vreo figură familiară... Nu pe cineva anume, ci doar o persoană cunoscută; vroia să întâlnească, pur şi simplu, pe cineva cunoscut măcar din vedere. Şi, cum se întâmplă adesea, atâta timp cât cineva nu este silit să împrumute bani, găsi ceea ce căuta.

Sau poate el a fost găsit.

S-a nimerit ca trei dintre cunoştinţele lui să se afle prin apropiere şi cel puţin două dintre acestea îl salutară cu un „ia loc şi serveşte!”. Verbul a servi are, probabil, mai puţine înţelesuri decât multe altele, dar dintre cele des folosite pe teritoriul numit Bazinul Isterului, cel mai răspândit este ud... Şi ospitalier.

Cei doi mai în vârstă erau fraţii Francos şi Konkos Spits, căpitanul şi, respectiv, şeful de echipaj al şlepului Regina Pannoniei, iar celălalt era matelotul; se presupune că şi el avea un nume şi un prenume, dar Eszterhazy nu auzise niciodată să fi fost strigat altfel decât „Băiatul”. Fraţii erau bruneţi, băiatul era blond, iar Eszterhazy îi întâlnise prima oară pe toţi trei cu ocazia unei afaceri misterioase şi ciudate, în care fusese implicat şi un rozător enorm originar din Indonezia.

Conversaţia debută cu generalităţi. Vorbiră despre starea actuală a comerţului pe apă, apoi amintiră modul în care se

desfăşura comerţul pe râu cu mulţi ani în urmă. Acordară ceva atenţie şi eternului zvon cum că ruritanii sau poate românii ar fi avut de gând să plaseze un detonator pe Dunăre sau poate, după cum spuneau unii, chiar o bombă. Avantajele şi dezavantajele metodelor actuale de marcare a canalelor, a bancurilor de nisip şi a epavelor constituiau subiectul multor comentarii, dintre care puţine favorabile. La următorul rând de pahare cu băutură, conversaţia deveni mai personală. Eszterhazy întrebă dacă sunt mulţi tineri dispuşi să se ocupe cu comerţul pe râu. Fraţii Spits susţinură în cor că oferta era bogată, dar că nici unul dintre candidaţi nu merita să fie angajat; ei îşi răsuceau mustăţile stufoase şi loveau masa cu pumnii lor enormi, pentru a sublinia acest lucru. Băiatul se înroşi. Eszterhazy îi aruncă o privire prietenoasă şi Băiatul roşi şi mai tare.

— În ziua de azi, spuse Eszterhazy, nu mulţi tineri lucrători pe barje îşi mai găuresc urechile pentru cercei, nu-I aşa?

Spre surprinderea lui, auzind cele spuse, căpitanul şi şeful de echipaj izbucniră într-un râs zgomotos, iar Băiatul deveni, pur şi simplu, stacojiu, cu o nuanţă violacee.

— Ei, dar ce glumă e asta? Întrebă oaspetele. Ce, nu văd cu ochii mei că urechile lui nu sunt găurite?

— Ha, ha, ha! Hohoti căpitanul Francos Spits.

— Ho, ho, ho! Chicoti şi şeful de echipaj Konkos Spits.

Aceştia traseră spre ei capul Băiatului – care, intimidându-se dintr-un anumit motiv se retrăsese din discuţie – şi îl răsuciră, astfel încât Eszterhazy se temu că va asista la o sugrumare nejudiciară. Era însă evident că Băiatul avea un gât flexibil şi, de asemenea, că urechea stângă a Băiatului nu fusese găurită, în schimb urechea dreaptă, da. Aceasta era roşie şi din lobul umflat atârna un fir de aţă alb-murdară.

— Parcă am fost beat când am făcut-o, mormăi Băiatul.

Pentru că cei doi fraţi Spits aveau câte un cercel de aur în urechea dreaptă, ei nu considerară afirmaţia tocmai potrivită; de fapt, căpitanul Francos chiar intenţionă să-l tragă o palmă.

— Ce vrei să spui? Asta ai vrut şi asta ai făcut! Nu-l aşa Doctore că va arăta mai bine?

— Aşa se zice de obicei, răspunse Eszterhazy, adăugând: obiceiul este străvechi, iar eu, unul, mă bucur să văd că se păstrează.

Băiatul păru mai dispus să accepte spusele lui decât mormăiturile superiorilor săi. Eszterhazy consideră momentul potrivit pentru a întreba:

— Şi unde este cercelul?

Băiatul scotoci prin buzunare. „O fi vreun fleac prăpădit din alamă sau unul care, deşi achiziţionat perfect legal, ar putea prezenta foarte puţin interes.” Scoase un cornet de hârtie murdară care păstra urmele unor împachetări şi despachetări repetate, înăuntrul căruia se afla cercelul. Strălucea, oarecum, ca o mandarină cu coaja subţire. Eszterhazy scoase din buzunar un toc mic de piele în care păstra o lupă ce mărea excelent.

— Vedeţi vulturul? Întrebă Băiatul. Asta nu înseamnă oare că e din aur? M-a costat o jumătate de ducat.

— În mod sigur este la fel de bun ca şi aurul, adică, se grăbi el să explice, este dintr-un aur foarte bun.

— Eu nu aveam lupă. A trebuit să mă duc la un bijutier. Nu a fost marcat pentru că nu am vrut eu.

Povestea Băiatului era destul de precisă, deşi, întrucâtva, săracă în adjective.

— L-ai cumpărat de la individul ăla care filozofează? Îl întrebă Eszterhazy.

Băiatul confirmă dând din cap şi începu să re-împacheteze cercelul.

— Şi ce ţi-a spus?

Cel întrebat se gândi o clipă, ca şi cum ar fi fost pus la treabă grea.

— A zis ceva despre „Linxul liber din sud…” Asta a spus…

Băiatul termină de răspuns, puse ghemotocul înapoi în buzunar şi, luând de pe masă o scobitoare care prezenta urme că mai fusese folosită, începu să-şi cureţe dinţii. Evident, în ceea ce îl privea, problema discursului filozofului era încheiată.

Căpitanul Francos Spits se încruntă într-un fel de concentrare.

— Din Sud, repetă el. Dar nu există lincşi în sud, frate! Eu n-am spus niciodată că ar fi! În nord, da. Se întoarse spre Doctor Eszterhazy. Fostul nostru şef de echipaj omorâse un linx în nord, pentru că îi prindea toţi curcanii şi…

— Chelner! Eszterhazy atrase privirile tuturor. Coniac pentru toată lumea, comandă el, Lincşii de pe teritoriul Monarhiei au fost daţi uitării. A fost nevoie de comandat încă un rând pentru ca Eszterhazy să poată pleca.

Întors la nr. 33 de pe strada Turkling, el îşi întrebă bibliotecarul, pe Herra Hugo Von Sltski:

— Avem vreo copie a Celor 12 chei, de Basil Valentine?

— Avem şi n-avem.

După acest răspuns, dat pe un ton aproape misterios, Von Sltski începu să explice:

— Copia noastră a fost trimisă la legătorie. Aşa cum vă spusesem, era obligatoriu acest lucru. Acum a apărut în presă. Îndrăznesc să spun că putem ieşi din atenţia presei. Dar, vă propun să consultaţi copia din… Din…

Îşi roti ochii şi se gândi o clipă.

— Nu din Biblioteca Imperială, acolo nu o au. Iar cea de la Universitate nu este completă.

Îşi roti din nou ochii.

— Există o copie bună în colecţia Bibliotecii Marii Loje. Vă voi da o recomandare către Păstrătorul Volumelor Rare.

Scrise îngrijit câteva cuvinte pe cartea lui de vizită şi desenă un simbol, apoi i-o dădu.

Eszterhazy mulţumi şi plecă gândindu-se cu o oarecare ironie, dar şi amuzat, că exista cel puţin un loc în oraş – în care el se credea liber şi nestânjenit de nimic – unde, chiar şi el… cu cele şapte diplome şi şaisprezece atestate, nu se putea duce cu certitudinea unui succes sigur, fără a fi introdus de cineva care, în acest caz, era chiar propriul său angajat.

Cartea de vizită a fost suficientă pentru a i se permite accesul în încăperile tăcute de la etajul clădirii austere, pe frontispiciul căreia se regăsea acelaşi simbol. Nimeni nu îl împiedică să ajungă la catalog, care consta dintr-o mulţime de volume uriaşe, ordonate pe rafturi, fiecare la locul său. Se descurcă uşor, copie cu atenţie ceea ce văzuse pe unul dintre formularele oferite ca model şi se îndreptă spre pupitrul de servire al bibliotecii. Bărbatul de la acest birou luă formularul cu o mână şi, ţinându-şi ochelarii cu cealaltă, citi cu voce tare, ca un profesor la curs:

— Volumul V din „Ultima dorinţă şi Testamentul lui Basil Valentine, ADICĂ, Tratat Ştiinţific şi Practic, precum şi cele XII chei şi Anexa referitoare la Marea Piatră a filozofilor Antici.”

Se auzi zgomotul unui scaun târşâit pe podea, cineva tuşi pentru a-şi drege glasul şi întrebă:

— Acesta este Maestrul Mumau? În timp ce un bărbat foarte înalt, foarte slab şi foarte chipeş se apropie încet, venind de la un birou alăturat.

— Nu, nu este, răspunse bibliotecarul.

— Am onoarea de a mă adresa Onorabilului Păstrător al Volumelor Rare? Întrebă Eszterhazy, întinzându-l propria carte de vizită – celălalt i-o oferise deja pe a lui.

— Da-a, răspunse Păstrătorul, încă uimit de remarcabila întâmplare că cineva l-a recunoscut în calitatea lui oficială. Bună ziua. Credeam că sunteţi altcineva. De obicei, nu avem cereri pentru astfel de cărţi. A-ha. O-ho. Da. Da. Îl cunosc foarte bine. Este întemeietorul Lojii celor Trei Coroane. Ştiţi, Loja mea.

Aceste ultime afirmaţii se refereau, totuşi, la bibliotecarul lui Eszterhazy, nu la Maestrul Mumau, despre care ar fi vrut să întrebe Eszterhazy, ar fi vrut chiar foarte mult, dar nu era încă momentul. Păstrătorul era foarte amabil, foarte atent; îi oferi lui Eszterhazy un birou alături de el, îi aduse un scaun mai bun (zise el) decât cel care se afla deja acolo, comandă o lampă cu picior, îi oferi hârtie şi creioane ascuţite, se scuză că cerneala nu era permisă, regretă că nu se putea fuma, îi oferi o cutie cu tutun de mestecat, aduse o listă cu publicaţiile recent achiziţionate şi, nu se ştie cum, înainte ca Eszterhazy să-şi dea seama, Păstrătorul, bibliotecarul asistent şi supraveghetorul de sală se retraseră, lăsându-l, dacă nu singur, cel puţin cu „Volumul V al Ultimei Dorinţe şi Testamentul lui Basil Valentine” etc., un volum foarte mare, ros de carii ici şi colo, dar cu paginile încă lizibile. În prefaţă se menţiona, optimist şi încurajator, că orice idee împotriva Sfintei Credinţe Creştine pe care ar fi conţinut-o vreodată cartea a fost îndepărtată, conform Regulii impuse de Consiliul din Trent; data publicării era 1647. Nu era prima ediţie.

Nimic nu l-ar fi încântat mai mult pe Eszterhazy decât să fi putut reciti volumul în întregime, atunci şi acolo. Însă el căuta o referire la un anumit lucru şi s-a întâmplat s-o găsească chiar în prefaţă. „Phoenix-ul din sud a smuls inima din pieptul fiarei uriaşe din est, fiara din est trebuie deposedată de pielea de dragon, iar aripile ei trebuie frânte, apoi împreună trebuie să se cufunde în Oceanul Sărat şi să revină înfrumuseţat…”

Confuz şi enigmatic, ca de altfel întregul volum, dar în părerea pe care el şi-o formase despre „linxul liber din sud” nu era nimic enigmatic, având în vedere că Băiatul cu siguranţă nu auzise niciodată în viaţa lui de Basil Valentine. Sau despre vreuna dintre scrierile sale.

Ori de Opera lui.

Mânat de un impuls, Eszterhazy luă cu grijă volumul şi îl scutură uşor, uşor, pentru că totuşi era foarte vechi, deşi părea destul de solid. Dintre ultimele pagini alunecă o foaie de hârtie şi, deşi el se grăbi să pună volumul pe masă, foaia căzu pe podea. Era o jumătate dintr-un formular pentru cererea cărţilor, rupt aproape complet; iar pe dosul lui, privirilor lui Eszterhazy li se înfăţişară, scrise de o mână parcă de profesor, cuvintele „Ora Lege Lege Lege Relege Labora et Invienes”.

Roagă-te, Citeşte, Citeşte, Citeşte, Reciteşte, Trudeşte şi Vei Găsi.

Gânditor, întoarse foaia pe faţă. Pe formular rămăseseră cuvintele: au, K.

— Heyndrik.

„Registrul Anual al Credincioşilor rezidenţi în Capitala Imperiului, înregistraţi conform Legii” etc., fusese cu siguranţă actualizat… Odată. Totuşi, Maestrul Karrol-Heyndrik Mumau nu se mutase de când fusese publicat ultima dată acest registru, ceea ce însemna că numele lui îi era cunoscut portarului blocului cu apartamente sărăcăcioase, dar decente.

— Da, Maestrul locuieşte aici, dar are un atelier în vechea Brutărie Spaniolă, unde bănuiesc că se şi află în acest moment.

— Mulţam’, domnule.

Fusese odată un Împărat care se căsătorise cu Prinţesa de Castilia. Aceasta s-a petrecut cu mult, mult timp în urmă. Şi trecuseră foarte mulţi ani de când la Brutăria Spaniolă nu se mai

scosese din cuptor nici un farduelos sau vreo altă specialitate hispanică de patiserie. Dacă nu ar fi bănuit ce cuvinte trebuiau să alcătuiască literele rămase pe firmament, Eszterhazy nu le-ar fi putut desluşi sensul. Ferestrele murdare aveau perdelele trase şi praful se depusese în strat atât de gros în colţurile uşii de la intrare, încât era îndoielnic că cineva mai folosise uşa aceea, în ultimele decenii. Dar există întotdeauna o „intrare prin spate”. Porni într-acolo şi ciocăni la uşa încadrată într-un zid de cărămidă de un roşu stins.

Uşa se deschise destul de repede.

— Stimate Maestre Mumau, zise Eszterhazy politicos, nu trebuie să mai fabricaţi aur, ştiţi. Chiar nu trebuie. Legea vă interzice.

— Or să mă trimită la galere? Şopti acesta.

— Vă promit că nu, răspunse Eszterhazy. Niciodată nu promisese ceva fără să fie sigur că se poate ţine de cuvânt.

— Aveam de gând să mă opresc, oricum. Se purta ca un şcolar care fusese prins pe când cocea mere pe lampa Bunsen. Pentru o clipă rămase acolo, în picioare, nehotărât. Apoi continuă: N-aţi vrea să intraţi?… Aţi vrea? Într-adevăr? Vă rog!

Înăuntru se găsea orice obiect pe care se aşteaptă cineva să-l găsească acolo: cuptorul, cazanul, alambicul, pelicanul. Totul se afla acolo. Însă mai era şi ceva ce Eszterhazy nu recunoscu din primul moment. Dându-şi seama, se întoarse, silindu-se să uite cum arată.

— Acea… Piesă din echipament, spuse el, gesticulând. Unealta aceea. Distrugeţi-o.

Omul scoase un sunet ameninţător, scuipă printre dinţi şi oftă.

— Bine, bine. Am spus că n-o să mai continui, nu? Ei bine, aşa va fi. Deci nu mai am nevoie de ea.

— Şi nici nu o să mai faceţi rost de alta la fel.

Se întoarse şi privi încă o dată în jur. Da, brutăria a fost un loc foarte bine ales. Dar Dumnezeu ştie ce ar fi făcut cei de la Monetărie şi cei de la Trezorerie, dacă ar fi ştiut ce s-a copt aici până de curând.

— Ştiţi, eram profesor de chimie la Vechea Şcoală Secundară, zise Mumau. Şi încă unul foarte bun. Până când m-am îmbolnăvit. Părintele Rector a fost foarte amabil cu mine, „Maestre Henk”, mi-a zis, „am convenit să vă dăm o pensie bună, aşa că luaţi-o mai uşor şi nu mai citiţi cărţile acelea groase, auziţi?” Iar eu am răspuns: „Nu voi mai citi, Părinte Rector,” Dar, bineînţeles că am mai citit. Şi, desigur, a trebuit să mărturisesc. „Părinte, am citit din nou cărţile acelea groase, pe care mi le-aţi interzis”, i-am spus preotului. Nu era Părintele Rector, doar preotul din parohie, iar el mi-a răspuns, aşa cum face mereu: „Spune de trei ori Tatăl Nostru şi Ave Maria şi nu te mai juca cu viaţa ta.”

Eszterhazy îşi scosese pălăria şi îşi făcea vânt cu ea.

— Dar de ce ai vândut inele şi cercei? Întrebă el. De ce?

Maestrul Mumau îl privi.

— Aveam nevoie de bani pentru adevăratul meu proiect, răspunse. Nu mă interesează aurul, oh, ce pacoste! Aveam doar nevoie de mai mulţi bani, căci pensia nu era chiar aşa de mare, iar mie îmi trebuiau 50 de ducaţi, aşa că am fost nevoit să fabric suficient aur pentru a vinde 100 de inele. Ei bine, acum am cei 50 de ducaţi…

Chipul i se lumină exprimând o bucurie cum Eszterhazy aproape că nu mai văzuse niciodată în viaţa lui.

— Şi pot lucra la adevăratul meu proiect.

Eszterhazy aprobă, dând din cap.

— Elixirul vieţii, spuse el, obosit.

— Bineînţeles, elixirul vieţii!

Dintr-o dată, Doctor Eszterhazy nu mai găsi nimic de spus. Căută îndelung în minte şi, în cele din urmă, murmură:

— Informaţi-mă, din când în când.

După câtva timp îi spunea lui Lobats:

— Puteţi considera cazul închis.

— Aşa credeţi? Aţi reuşit. Bine. Foarte bine. Dar… Cel puţin, spuneţi-mi: de unde avea aurul?

Eszterhazy răspunse într-o manieră perfect credibilă:

— Era aurul dragonului.

Nu a fost niciodată convins, după aceea, că Lobats îl va ierta vreodată.

SFÂRŞIT